

2011

Kuolismaan Kettuset

Kettusviesti 4 / 2011

Kuolismaan Kettuset

Toimittanut Ensio Kettunen

Sisältö

<i>Puheenjohtajan palsta</i>	3
<i>Kuolismaan Kettusten Sukuseuran tiedotuslehti</i>	3
<i>Kuolismaan Kettuset sukuseuran toimintaa 2012</i>	4
<i>Sukuseuran vastuunkantajat</i>	4
<i>Matka Venäjän karjalan kautta Äänislinnaan</i>	7
<i>Ilomantsin Pogosta ennen ja nyt</i>	11
<i>Sielunmaisema</i>	14

Kielo, (Convallaria majalis)

Puheenjohtajan palsta

Tuula Luomala

Hyvät Kuolismaan Kettuset - Sukuseuran jäsenet!

Nyt ollaan vuoden viimeisellä neljänneksellä ja odottamassa joulun aikaa. Kaupoissa on jo joulukortit esillä ja siten on vaan paras tottua ajatukseen, että pian tämä vuosi 2011 päättyy.

Kuluva vuosi on ollut seuran suunnalta katsottuna edistyksellinen ja jopa ikimuistoinen. Sukuseuralle on saatu omat nettisivut käyttöön ja lisäksi saimme seuran talouden noususuuntaan pienen, mutta tärkeän jäsenmaksun myötä. Kauan toivottu yhteinen kesäretki saatiin toteutettua Sortavalan kautta vanhan Valamon luostariin ja niinpä matkamuistot Laatokan rannoilta lämmittävät vieläkin mieltä.

Tästä on hyvä jatkaa seuraavaan vuoteen 2012. Seuraamalla sukuseuran nettisivuja pysyy parhaiten ajan tasalla ja sivujen kautta voi antaa niin palautetta kuin myös tehdä aloitteita. Uuden matkan toiveita on jo tullutkin seurallemme, joten katsotaan millaisia päätöksiä hallituksessa tehdään vuoden 2012 puolella.

Toivotan kaikille Iloista ja Rauhallista Joulun odotusta.

pj Tuula Luomala

Kuolismaan Kettusten Sukuseuran tiedotuslehti

Sukulehdessä ilmoitetaan Kuolismaan Kettuset – nimisen sukuseuran toiminnasta ja tapahtumista. Lehti on myös sukuseuran jäsenten ilmoituskanava. Jos sinulla on kertomuksia, omakohtaisia kokemuksia, jotka haluat julkaista lehdessä, niin lähetä materiaalisi lehden toimittajalle. Otamme mieliihyvin vastaan ilmoituksia ja mainoksia. Seuraavan lehteen tulevat ilmoitukset viimeistään 15.02.2012 mennessä osoitteeseen: varapuheenjohtaja@kuolismaankettuset.fi

Sukuseuran ulkopuolisille Ilmoituksen hintatiedot lähetetään paluupostissa ennen lehden painamista!

Kuolismaan Kettuset sukuseuran toimintaa 2012

Hyvät sukuseuran jäsenet! Sukukokousten välillä sukuseuran hallitus pyrkii järjestämään sukuseuran jäsenien kaipaamaa toimintaa. Tehkää esityksiä ensi kesän toimintaideoista sukuseuran hallitukselle joko sähköpostilla tai soittamalla sukuseuran hallitusten jäsenille. Käsittelemme toiveitanne kevään hallituksen kokouksessa ja ilmoitamme toimenpiteistä kotisivuillamme. Hallitus mieltii talven aikana suvun jäsenille mahdollisesti järjestettävää matkaa, mutta siitä ilmoittelemme kevään aikana sukuseuran kotisivuilla.

Sukuseuran vastuunkantajat

Ensio Kettunen

Hyvät sukulaiset ja sukuseuraamme jäsenet. Kuolismaan Kettusten sukuseuran perustamisesta tuli viime kesänä kuluneeksi 15 vuotta eli seuramme on saavuttanut inhimillisen iän, jota juhlittiin Sortavalan ja Valamon matkalla. Sukuseuramme kohdalta lapsuuden ja murrosiän vaivat ovat toivottavasti ohi, jotta seura voi jatkaa toimintaansa. Sukuseuran muodostavat sen jäsenet, joten jokaisen panosta tarvitaan myös vastaisuudessa. Itse olen ollut perustamassa sukuseuraa ja toiminut seuran hallituksessa koko sen toimintakauden ajan. Olen kuitenkin ollut seuran hallituksessa ja sen vetovastuussa omasta mielestäni liian kauan. Tarvitaan uusia tuulia ja uusia vastuunkantajia jatkamaan sukuseuran toimintaa uusille urille. Paikkani sukuseuran hallituksessa ja sen varapuheenjohtajan on tarjolla sinulle, joka et pelkää tehdä palkatonta työtä sukumme hyväksi.

Seuraavana on lyhyt katsaus seuramme historiaan ja sukumme vastuuhenkilöihin.

Kettusia Petkeljärvellä v. 1996

Miikkulanvaarasta ja Kuolismaasta lähtöisin olevien Kettusten **ensimmäinen kokoontuminen** Parppeinvaaralla ja Petkeljärvellä oli 29. -

30.6.1996. Pertti Kettunen valittiin Kuolismaasta lähtöisin olevien Kettusten vastuuryhmän puheenjohtajaksi ja koollekutsujaksi. Ari Korpelainen valittiin vastuuryhmän sihteeriksi ja rahastonhoitajaksi. Kuolismaan Kettusten mahdollisesti myöhemmin perustettavan sukuseuran vastuuryhmään valittiin lisäksi Toivo Kettunen, Jaakko Kettunen, Ensio Kettunen, Irja Nummela ja Anne Kettunen. Sukuseuran perustamista pidettiin hyvänä ajatuksena ja sovittiin alustavasti seuraavan vuoden tapaamisesta. Tähän suvun ensimmäiseen tapaamiseen kokoontui lähes 80 sukumme jäsentä.

Kettusia Pääskynpesällä v. 1997

Vastuuryhmä päätyi ehdottamaan rekisteröimättömän sukuseuran perustamista ja sukuseuran nimiehdotuksena oli Kuolismaan Kettuset -sukuseura. **Toinen sukukokous** pidettiin 28. - 29.6.1997 Kuntoutuskeskus Pääskynpesässä, Ilo-mantsissa. Kokouksessa päätimme perustaa Kuolismaan Kettuset -nimisen sukuseuran, joka kokoontuu joka toinen vuosi. Hallituksen puheenjohtajaksi Kettuset valitsivat Pertti Kettusen Joensuuusta ja jäseniksi Jaakko Kettusen Honkalammelta, Ensio ja Toivo Kettusen Ilo-mantsista, Ari Kor-

pelaisen Joensuusta, Anne Kettusen Jokioisista ja Irja Nummelan Keravalta. Tilejä tarkistamaan valittiin Jorma Kettunen Helsingistä ja Anne Riissanen Ilomantsista. Tilaisuuksiin osallistui n. 60 Kuolismaan Kettusta.

Kolmas sukukokous pidettiin Ilomantsissa Petkeljärvellä ja Parppeinpirtillä 17. - 18.7.1999. Vuosikokouksessa vahvistimme sukuseuran säännöt. Valitsimme hallituksen jäsenet erovuoroisten tilalle sekä tilintarkastajat ja varatilintarkastajat tarkastamaan tilejä ja seuran hallintoa. Hallituksen jäsen Toivo Kettunen pyysi eroa vedoten terveydellisiin syihin. Muut erovuoroiset jäsenet valittiin arvalla ja erovuoron saivat Anne Kettunen ja Jaakko Kettunen. Puheenjohtajana jatkoi Pertti Kettunen, varapuheenjohtajana Ensio Kettunen, sihteerinä Anne Riissanen, rahastonhoitajana Ari Korpelainen, jäsenenä Tarmo Kettunen (Joensuu) ja Terho Kettunen (Tikkakoski). Tilintarkastajiksi valittiin Eeva Kettunen ja Jaakko Kettunen, varalla Pirkko Hietarinne ja Toivo Kukkonen. Kokoukseen osallistui yhteensä 56 henkilöä.

Kettusia Parppeinpirtillä v. 1999

Neljäs sukukokous pidettiin Ilomantsissa 30.6. - 1.7.2001 Ruhkarannan lomakylässä ja Taistelijan talolla Hattuvaarassa. Lauantain tapaamiseen osallistui 55 henkilöä. Hallituksen puheenjohtaja Pertti Kettunen pyysi vapautusta tehtävästään. Kokous valitsi seuraavaan sukukokoukseen saakka hallituksen puheenjohtajaksi Pertti Kettusen Joensuusta. Hallituksen erovuoroisista jäsenistä valittiin uudelleen Ensio Kettunen ja Ari Korpelainen sekä vapautusta pyytäneen Irja Nummelan tilalle Pirkko Hietarinne Joensuusta. Hallituksessa jatkoivat Tarmo Kettunen, Terho Kettunen ja Anne Riissanen. Varsinaisiksi tilintarkastajiksi valittiin Eeva Kettunen (Helsinki) ja Jaakko Kettunen

(Honkalampi) ja varatilintarkastajiksi Tuula Luomala ja Toivo Korpelainen (Joensuu). Vuosikokous päätti ns. Suvunvanhin käytännön luomisesta. Suvunvanhinta voisi nimittää Vanhaksi Ketuksi tai Kettuneuvokseksi. Suvunvanhin asia jäi hautumaan. Sunnuntain kokouksessa oli 62 henkeä.

Viides sukukokous pidettiin 28. - 29.6.2003 Ensio ja Toivo Kettunen kertoivat kesällä 2002 tekemästään matkasta Kuolismaahan ja Miikkulanvaaraan. Ensio Kettunen esitteli kirjoittamaansa Kuolismaan Kettuset 1 -sukukirjan. Hallituksen puheenjohtaja Pertti Kettunen pyysi vapautusta tehtävästään ja hänen tilalleen valittiin seuraavaksi 2-vuotiskaudeksi Jorma Kettunen. Erovuoroisten sijalle valittiin Tarmo Kettunen ja Anne Riissanen (sihteerinä). Sukuseuran hallituksessa jatkoivat vpj. Ensio Kettunen, Ari Korpelainen (rahastonhoitaja) ja Pirkko Hietarinne. Tilintarkastajiksi valittiin Jaakko Kettunen ja Toivo Korpelainen, varalle Anja Turunen ja Sanna Kettunen.

Vuonna 2003 Mekrijärven tutkimusasemalla

Kuudes sukukokous pidettiin 3.7.2005 Sonkajan Erämiesten majalla. Osajanottajia oli alle 20 henkeä. Jorma Kettunen oli pyytänyt aiemmin hallitukselta eroa puheenjohtajan tehtävistä ja hänen tilalle valittiin puheenjohtajaksi Tuula Luomala. Ensio Kettunen jatkoi varapuheenjohtajana, Anne Ratilainen sihteerinä ja Ari Korpelainen rahastonhoitajana. Hallituksen jäseninä olivat Tarmo Kettunen, Pirkko Hietarinne ja Eeva Kettunen.

Kuolismaasta ja Miikkulanvaaralta lähtöisin olevien Kettusten sukuun kuuluvien **10-vuotis kokoontuminen** oli 14.7.2007 Möhkön Ruajetu-vassa, Ilomantsissa. Uusiksi jäseniksi valittiin

Tarmo Kettunen, Jaakko Kettunen ja Eeva Kettunen. Hallituksessa jatkoivat pj. Tuula Luomala, vpj. Ensio Kettunen, Pirkko Hietarinne ja Ari Korpelainen. Jaakko Kettunen valittiin rahastonhoitajaksi ja Eeva Kettunen sihteeriksi. Tilintarkastajiksi valittiin Toivo Korpelainen ja Sirpa Kinnarinen. Varatilintarkastajana toimi Eila Kukkonen. Kokoukseen osallistui 54 henkilöä. Kokouksessa kutsuttiin suvun ensimmäiseksi kunniajäseneksi Pertti Kettunen.

Kuolismaan Kettusia Ruajetuvalla v. 2007

Petkeljärvellä v. 2009.

Kahdeksas sukukokous pidettiin Petkeljärven retkeilykeskuksessa 11.7.2009. Suvun hyväksi tehdystä työstä Ensio Kettunen kutsuttiin suvun toiseksi kunniajäseneksi. Kokouksessa valittiin sukuseuran hallituksen puheenjohtajaksi seuraavaksi nelivuotiskaudeksi Tuula Luomala. Erovuoroisista jäsenistä jatkoon valittiin Ensio Kettunen

(vpj.) ja Ari Korpelainen (hoitaa suvun nettisivuja seuraavan kaksivuotiskauden ajan). Pirkko Hietarinteen jättäessä hallituksen, hänen sijalleen valittiin Eini Kettunen Kuopiosta. Tilintarkastajina jatkoivat Toivo Korpelainen ja Sirpa Kinnarinen. Varatilintarkastajina toimivat Eila Kukkonen ja Taina Koivisto.

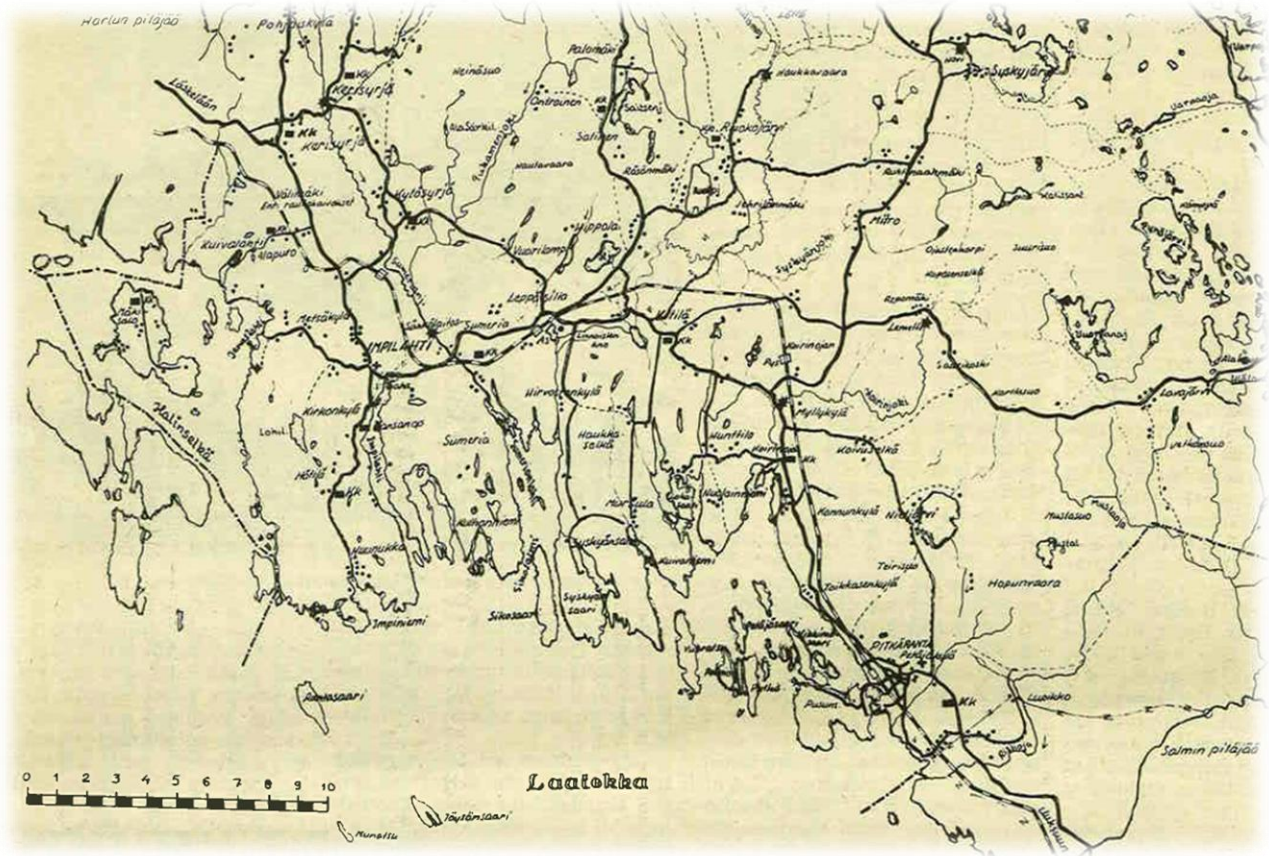
Valamossa Kuolismaan Kettusia v. 2011

Yhdeksäs Kuolismaan Kettusten sukukokous pidettiin sukuseuramme jäsenten kesämatkalla Sortavalaan ja Valamoon 17 - 18.6.2011. Matkalla olleet tutustuivat vanhan Valamon luostariin. Vuosikokouksen aluksi kutsuttiin kolmanneksi kunniajäseneksi Jaakko Kettunen Joensuusta. Uusina hallituksen jäseninä jatkavat Eeva Kettunen Helsingistä ja Jaakko Kettunen Joensuusta. Uutena jäsenenä valittiin hallitukseen Taina Koivisto Espoosta. Seuran tilejä tarkastamaan valittiin Arvo Korpelainen ja Sirpa Kinnarinen sekä varatoimentarkastajiksi Erkki Kettunen ja Kari Kettunen.

Kymmenes sukukokous pidetään kesällä 2013 hallituksen määräämässä paikassa. Jäsenistön toiveena seuraavasta kokouspaikasta on ollut Joensuun seutukunta. Paikka ja aika ilmoitetaan sukuseuran kotisivuilla keväällä 2013.

Matka Venäjän karjalan kautta Äänislinnaan

Ensio Kettunen

Vuosia sitten minulla oli mahdollisuus lähteä työmatkalle Petroskoihin, entiseen Äänislinnaan. Matka toteutettiin pikkubussilla ja toimin matkan aikana autonkuljettajana. Lähdimme maanantaina ajamaan Ilomantsista kohti Värtsilää, jossa pääsimme nopeasti Suomen raja-aseman läpi venäjän puolelle. Ongelmat alkoivat naapurin puoleisella raja-asemalla. Tullivirkailija huomasi auton takapenkillä olevat vanhat tietokoneet ja uuden kahvinkeitin, joita olimme viemässä yhteistyökumppanille Petroskoihin. Tullivirkailija vaati tietokoneista tullimaksua, joka olisi vastannut kaksinkertaista summaa verrattuna tietokoneiden arvoon. Sanoin, etten maksa tullia, koska ne ovat lahja venäläiselle oppilaitokselle. Tuntien neuvottelun seurauksena sovimme, että viemme tullivirkailijan kanssa tietokoneet ja kaikki lahjaksi tarkoitetut tavarat Värtsilän kylässä sijaitsevaan tullin varastoon ja sieltä oppilaitos voi noutaa tavarat maksamalla tullimaksun.

Pääsimme jatamaan matkaamme ja suuntasimme ensin kohti Sortavalaa. Tunnin ajomatkan jälkeen käännyimme Laatokan rantatielle,

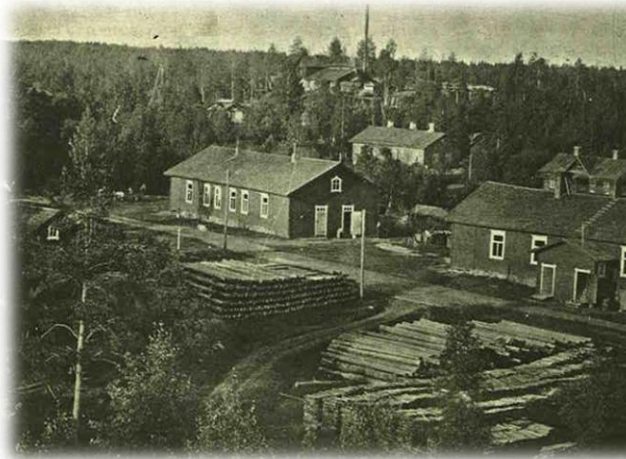
joka johtaa Aunukseen. Tien kunto oli talven jälkeen heikko, mutta kiertämällä pahimmat paikat pääsimme ajamaan Laatokan rantatietä pitkin kohti Aunusta. Ohitimme Läskelän taajaman, Pitkärannan, Impilahden, Salmin, Miinalan ja Kiteen.

Impilahtea 1930-luvulla

Impilahti, Pitkäranta ja Salmi olivat 1800-luvulla monille Ilomantsilaisille toiveiden paratiisi.

Kyliin muutti töihin useita perhekuntia Kuolismaasta ja sen lähikylistä. Monet saivat työpaikan Pitkärannan kaivoksilta sekä Impilahden ja Pitkärannan tehdaslaitoksilta. Uusia asuinpaikkoina Kuolismaasta muuttaneilla Kettusilla oli mm. Impilahti, Kerisyryjä, Pitkäranta ja Salmi. Impilahdella asui ennen sotia reilut 12 000 asukasta ja sen keskustaajamana oli Pitkäranta. Salmin keskustaajama oli nimeltään Tulema.

Kuva Impilahden Välimäen teollisuusalueelta

Kuvassa Pitkärannan sellutehdas

Kuvassa Pitkärannan kaivoksen rakennuksia

Salmin jälkeen pysähdyimme Manssilan kylän kohdalle etsimään entistä Suomen ja Neuvostoliiton rajakiveä, jonka löysimme pellolta tien varresta. Manssila kuului ennen sotia Salmin pitäjään ja oli rajalla sijainnut kylä. Salmin kunnan pinta-ala

oli 1 423 km², joista peltoa 6 000 hehtaaria. Salmisissa asui ennen sotia noin 14 500 asukasta. Salmiin kuului kaksi saarta Mantsinsaari ja Lunkulan saari, jotka sijaitsevat Salmin kirkonkylän kohdalla Laatokalla. Ennen sotaa Mantsinsaarella asui n. 1 500 asukasta ja Lunkulansaarella n. 1 250 asukasta. Manssilan kylä sijaitsi aivan valtakunnan rajalla ja siellä asui ennen sotaa yli 500 asukasta.

Manssilan peltoaukealla oleva vanha rajakivi

Jatkoimme matkaa Viteleen ja Tuuloksen kautta kohti Aunuksen kaupunkia. Viteleen ja Tuuloksen tienvarsilla oli juoksuautoja ja sota-aikaisia pommikuoppia. Pistäydymme Laatokan rannalla Viteleen ja Tuuloksen välillä. Ranta oli todella kaunista, silmäkantamatonta hiekkarantaa. Ranta-alueelle kesällä 1944 venäläiset joukot tekivät maihinnousun ja katkaisivat suomalaisilta joukoilta selustayhteyden. Joukkomme pelastautuivat kiertämällä korpien kautta, jättäen raskaimman aseistuksen venäläisten haltuun.

Laatokan rantaa Viteleessä

Vitele ja Tuulos olivat ennen sotia neuvostoliiton alueella. Ennen sotia 1920-luvulla Viteleen kunta kuului Aunuksen Karjalan Aunuksen kihlakuntaan. Se rajoittui pohjoisessa Tulemajärveen

ja Vieljärveen, koillisessa Kotkatjärveen, etelässä Laatokkaan ja lännessä Suomen puolella olevaan Salmin kuntaan. Viteleen kylä olivat mm. Vitele, Rajakontu, Suurimäki, Tuulos ja Tihveri. Ennen sotia, ihmiset liikkivat rajan molemmin puolin kauppamatkoilla.

Hanhilauma Aunuksen aukeilla

Jatkoimme matkaa auringonpaisteessa kohti Aunuksen kaupunkia. Saavuimme Aunuksen iltapäivän auringon paistaessa pitkin pääkatua. Aunuksen läpi kulkeva Aunusjoki ja sen varrella olevat vanhat hirsitalot ja vanhat sillat toivat mieleen vanhan Aunuksen. Venäjän maan laajuudesta esimerkkinä ovat Aunuksen ympäristön pellot. Peltoja on tien molemmin puolin silmienkantamattomasti, joskin osa pelloista oli jäänyt useiden vuosien aikana viljelemättä. Muuttomatalla olevat hanhiparvet kansoittivat tienvarsien peltoja. Aunus on venäjän vanhimpia kaupunkeja. Kaupungissa asuu nykyään alle 12 000 asukasta, joista yli 60 % on venäjän karjalaisia.

Aunusjoki Aunuksen kaupungissa

Jatkamme Aunuksesta koilliseen johtavaa tietä pitkin kohti Petroskoita. Ohitamme pieniä kylä. Novinka, Kovera, Kotkatjärvi, Pyhäjärvi ja Prääsä. Kotkatjärven kylässä asuu noin 1 000 asukasta. Kylä sijaitsee Kotkatjärven länsipuolella. Prääsä

sijaitsee noin 50 kilometrin päässä Petroskoista ja sen läpi kulkee myös Värtsilästä, Suojärven ja Ignoilan kautta Petroskoihin tie. Prääsän kylässä tankkasin polttoainetta autoon ensimmäisen kerran matkallamme. Tankin täytyttyä yritin pysäyttää polttoaineen tulon, siinä heti onnistumatta. Polttoainetta valui maahan muutamia litroja ja sain siitä huudot huoltoaseman maatuskalta.

Jatkoimme pian matkaa kohti Petroskoin kaupunkia. Pysähdyimme ennen kaupunkia eräälle kukkulalle. Matalalta paistava ilta-aurinko väritti kirjavan näköistä kaupunkia. Olimme paikalla, jossa tuntemattoman sotilaan JR 8 miehet pysähtyivät katsomaan Laguksen jääkärien valloittamaa kaupunkia. Paikka kutsuttiin nimellä Suolusmäki. Jatkamme matkaa kohti kaupunkia ja etsimme majapaikkaamme. Löydetyämme majapaikkamme, aurinko oli laskenut ja hämärä alkoi laskeutua kaupungin ylle. Majoituimme Petroskoin ammattikoulun asuntolan kolmanteen kerrokseen. Huoneet olivat vanhoja, mutta siistejä. Vessa tuotti yllätyksen. Ensimmäisen käynnin jälkeen vessanpönttö tukkeutui. Suihkusta tuli vettä vain "ruikkimalla" ja vesi tuoksui voimakkaasti hapanneelta kananmunalta. Iltapuhteet keskeytti voimakas koputus huoneiston oveen. Avasin oven ja sieltä tuli sisään maastopukuun pukeutuneet miehet. Toinen heistä oli arvomerkeistä päätellen luutnantin arvoinen upseeri ja hänen mukana tullessa sotilaalla oli mukana rynnäkkökivääri. Miehet alkoivat tivata meiltä jotakin, mutta emme aluksi ymmärtäneet mitä. Lopulta oivalsimme, että he haluavat meidän auton avaimet. Puin päälleni ja menin heidän mukana autollemme. Luutnantti käski autoon ja lähdin ajamaan luutnantin opastuksella. Pian saavuimme varuskunnan portille, jossa luutnantti neuvoi käsimerkeillä parkkipaikan. Ymmärsin hänen puheesta ja käsimerkeistä, että auto pitää jättää siihen ja hän sanoi hyvää yötä. Aamulla asia selvisi meille ummikoille. Yöllä automme lähellä oli ollut poikajoukko tutkimassa autoamme ja vartija oli huomannut sen varuskunnan portilta. Luutnantti ajatutti automme turvallisempaan paikkaan ja käytimme varuskunnan parkkipaikkaa loppuviikkoon saakka.

Seuraavana aamuna söimme oppilaitoksen ruokalassa aamupalan ja neuvottelimme koulun johdon kanssa viikko-ohjelmasta ja myös yhteistyöstä koulujemme välillä. Tutustuimme oppilaitoksen eri aloihin ja totesimme, että osa niistä vastasi lähes meidän maamme koulutusoloja,

mutta pääosin kaikki opetustilat ja laitteet olivat 20 – 40 vuotta suomalaisten vastaavia välineistöä vanhempaa ikäpolvea. Iltapäivällä lähdimme katsomaan Sortavalaisen taiteilijan Kronid Gogoljevin taidenäyttelyä. Taidenäyttely oli hirrestä rakennetussa talossa ja paikalla kahden everstin arvoisen upseerin järjestämät juhlat. Toinen eversti piti meille pitkän esitelmän jostakin aiheesta ja puheen jälkeen ilmaisimme, että olemme suomalaisia ja emmekä ymmärrä hänen puhetta. Tämän kuultua hän alkoi nauraa ja pyysi meitä mukaan heidän juhlaansa talon saliin. Näytelyssä käynnin jälkeen menimme Petroskoin suomenkieliseen teatteriin. Päästyämme sisälle teatteriin, istuuduimme odottamaan esityksen alkua. Pian ovesta saapui Omon - joukkojen jäseniä koirien kanssa ja he käskivät meidät ulos. Myöhemmin kuulimme poisajon syyksi pommiäily teatterissa. Palasimme takaisin majapaikkaamme.

Petroskoin kansallinen teatteri

Seuraavana aamuna menimme aamiaisen jälkeen katsomaan "Otto-Ville Kuusisen palatsia". Koputtelimme ovelle ja sen avasi vahtimestari, joka sanoi että paikka on kiinni. Päivän aikana tutustuimme Petroskoin nähtävyyksiin ja kävimme illalla syömässä Pohjola Hotellissa (Severnaja). Paikka oli arki-iltana hiljainen, vain muutamia asiakkaita oli ravintolasalissa. Illalla palasimme takaisin majapaikkaamme. Seuraavana aamuna yritimme päästä tutustumaan erääseen metallialan tehtaaseen, mutta emme saaneet lupaa tutustumiskäyntiä varten. Saimme toisen päivän vapaata ja kävimme tutustumassa uudestaan Petroskoin keskustaajamaan. Kaupunki jättää matkailijan mieleen sekavan kuvan kaupungista. Osassa kaupunkia on kauniita uusia ja vanhoja rakennuksia, mutta vanhat 1950 – 1970 luvuilla rakennetut kivitalot ovat täällä, kuten muualla karjalan alueella "karmean näköisiä" rakennuksia.

Kävimme tutustumassa Lenin-aukiolle, Äänisen rantabulevardiin ja kaupungin keskustaan. Rantabulevardi on saatu pääosin kauniiksi, mutta parantamisen varaa on monissa kaupunginosissa. Petroskoi on syntynyt kuulemani mukaan neljästä kylästä, jotka liittyivät Petroskoin keskustaan. Nämä kylät toimivat edelleen Petroskoin kaupunginosina. Kaupungin suomalainen kulttuuri on kehittynyt ympäristön karjalaisasutuksesta ja 1950-luvulla kaupunkiin muutti karjalaisten lisäksi runsaasti inkerinsuomalaisia, jotka oli ajettu kotiseudultaan. Petroskoista kehittyi sen seurauksena Neuvostoliiton suomalaisen asutuksen ja kulttuurin keskus. Petroskoissa asui parhaimpaan aikaan lähes 15 000 suomalaista tai suomen sukuisia. Sota-aikana Petroskoi eli Äänislinna oli monille sotilaille tuttu paikka, koska kotimatka kulki Äänislinnan kautta. Myös isäni oli käynyt siellä jatkosodan aikana useaan otteeseen ollessaan Syvärin takana Ostassa. Hänen joukko-osastonsa viivytti Syväriltä lähdön jälkeen neuvostoliiton hyökkäystä Syväriltä Äänislinnaan ja sieltä aina Loimolaan saakka. Petroskoissa asui ennen sotia mummoni veljen vaimo ja hänen kaksi lasta. Heidän jälkeläiset asunevat edelleen siellä, mutta en tiedä heidän nimiään.

Pohjola eli Severnaja Hotelli

Seuraavana aamuna me pakkasimme laukukumme ja palasimme tuloreittiä pitkin takaisin Ilomantsiin. Matka oli raskas, mutta antoisa. Venäjän karjalan alueen läpi kulkenut matkareititimme antoi meille paljon nähtävää ja saimme kokea ripauksen venäläisten elämäntyylistä. Matkan aikana olisimme halunneet käydä vielä Kisin saarella, mutta se ei mahtunut meidän matkasuunnitelmaamme. Matkakohde oli meille kaikille mukana olleille uusi ja sen vuoksi siitä jäi meille kaikille mukavat muistot kaikista vastoinkäymisistä huolimatta.

Ilomantsin Pogosta ennen ja nyt

Ensio Kettunen

Ajelen lokakuun iltana pitkin Kalevalantietä, kohti kylän keskellä olevaa liikenneympyrää. Muutama auto tulee vastaan Leipomon kohdalla. Yksinäinen kävelijä taluttaa koiraansa vasemmalla puolella kulkevaa jalankulkitietä pitkin. Edessäni ajaa teinityttö skootterilla. Liikenneympyrässä ei ole tungosta. Käännyin oikealle Mantsintielle ja jatkan matkaani Marketin pihalle. Pihalla autoja on enemmän kuin oletin Kalevalantien liikenteestä. Menen sisälle ja teen pienet ostokseni ja palaan kassan kautta takaisin autooni. Palaan Ruskosillantien kautta Pogostantielle. Ajaessani muistelen 1950 - 1960 -luvun kylämaisemaa. Silloin oli Marketin paikalla Maision kaupparakennus ja aitat, joista yhden purimme meidän aittarakennustarpeiksi 1960-luvun alkupuolella. Tien toisella puolella, Kauppatien varressa sijaitsivat E-liikkeen Osuuskapan ja Romppasen kaupparakennukset. Nyt Osuuskaupan paikalla on kerrostalo ja Romppasen talo on purettu kymmeniä vuosia sitten pois.

Osuuskaupan ja Romppasen kaupparakennukset

Jatkan matkaa Ruskosillantietä pitkin ja saavun Kalevalantien risteykseen. Entinen Osuuskassana ja Teletalona tunnettu rakennus on vielä Ruskosillantien ja Kalevalantien risteyksessä hyvässä kunnossa. Lehtien palstoilla paljon kohua saanut "vanhan kerrostalon" rakennuksen purku on meillä. Mietin ajaessa miten paljon kylätaajama on muuttunut elämäni aikana. Usein ajatuksissani olen harhaillut vanhalla Pogostalla. Mielikuvissani

olen käynyt vanhoissa kaupoissa ja rakennuksissa muistellen millaista siellä oli ennen vanhaan.

Entinen Suojeluskuntatalo

Jatkan matkaani Pogostan tielle, jossa ohitan Parppeinkoulun. Koulun etupihalla oli 1950-luvun lopulla Suojeluskuntatalo. Nyt paikalla on muistokivi muistuttamassa nuoremmille sukupolville Suojeluskuntatalon paikkaa. Parppein mäen rinteessä Sissipolun kohdalla oli lapsuudessani mökki tai paremminkin parakki, jossa asui muistaakseni kaksi kuuroa. Kävimme mökissä äitini kanssa muutamia kertoja. Sikrenvaaralla oli Maamieskoulun rakennus. Lapsena koulurakennus näytti valtavan suurelta. Koulun päärakennus paloi talvella 1964. Muista palon hyvin, sillä olimme poikien kanssa menossa Kuuksenvaaran kansakouluun, kun huomasimme aamuhämärässä tulen kajoa Sikrenvaaran suunnalta. Myöhemmin päivällä saimme kuulla koulussa Maamieskoulun palosta. Möhköntie kulki lapsuudessani Sikrenvaaran koulun sivuitse, nykyistä hiihtoladun pohjaa ja kuusiaidan viertä pitkin Maatalouskoulun alla olevalle suolle, josta se kaartoi Markunvaaran kylätien kautta Kuuksenvaaraan. Tienvarressa Markunvaaralla oli Arne Piipposen saharakennus, jossa lapsena usein leikimme. Sahalta lautavarastoon oli tehty pieni "rautatie" jota pitkin vaunulla kuljetettiin laudat varastoon kuivamaan. Työnsimme iltaisin, työmiesten lähdettyä "junaa" edestakaisin rataa pitkin ja ajelimme vuorotellen vaunun kyydissä.

Aarne Piipposen saha Markunvaaralla

Maantie oli mutkainen Ilomantsin kirkolta aina Möhköön saakka. Nykyinen tie rakennettiin oikaisemalla mutkat suoriksi 1960 – 1970 luvuilla. Tien oikaiseminen lyhensi matkaa huomattavasti. Hyvä esimerkki matkan lyhenemisestä on siinä, että syntymäkodista matka kirkonkylälle lyheni noin kilometrin. Möhköntien varressa Kuuksenvaarassa maisemat eivät ole muuttunut paljokaan sitten 1960-luvun. Pääosa Möhkön tienvarteen rakennetuista taloista on valmistunut sodan jälkeen. Vepsäläisten talona tunnettu maanviljelijä Jussi Ikosen talo lienee nykyään kylän vanhimpia rakennuksia. Käydessäni 50 -vuotta sitten talossa, se oli ulkoapäin päreillä vuorattu ja näytti silloin sisältäkin vanhalta. Jussi Ikonen oli tunnettu mies kylällä, sillä monia hauskoja juttuja kerrottiin lapsuudessani Jussi tekemisistä. Jussin puheesta ei voinut päätellä sitä, puhuiko hän totta vai pilailiko hän kuulijan kustannuksella. Ainakin meille lapsille puhuessaan, hänen puheensa sanoma oli usein satua. Kerran Jussin luokse tuli viranomaiset kyselemään hirvenlihoja. Nimismiehelle oli joku kertonut Jussin kaataneen salaa hirven. Jussi hieroi partaansa sanoen, ”en minä ole kuullut asiasta, eikä meillä ole hirvenlihoja”. Jussin poika tokaisi väliin, ”onhan meillä aitassa paljon lihaa”. Poliisit menivät oitis aittaansa katsomaan aitassa olevia lihoja, mutta saivat pettyä, koska lihat olivat edellisellä viikolla lahdatun vasikan lihoja. Jussi oli kauppamies koko ikänsä. Meille ja naapureille hän kauppasi vanhan soutuveneeseen muistaakseni 25 markalla. Veneen pituus oli noin 9 metriä ja siinä oli neljä airoparia. Koska

vene oli liian pitkä meidän käyttöön, katkaisimme veneen kahtia ja teimme siihen uuden peräosan. Veneeseen jäi kahdet aioparit, mutta niilläkin soutuessa vene oli raskaskulkuinen. Myöhemmin Jussi muutti Helsinkiin ja piti ennen muuttoa huutokaupan Ikosen pihassa. Se oli suuri tapaus kylässämme. Meillekin isä osti huutokaupasta kainenlaista joutavaa romua, jotka pääosin päätyivät suoraan kaatopaikalle. Jussi asui Helsingissä kymmenkunta vuotta ja palasi takaisin Kuuksenvaaraan 1970-luvulla. Jussi aiheutti kunnanisille harmia rakentamalla Kuuksenvaaraan lammen rantaa uivan kesämökin. Usean vuoden kädenväännön jälkeen Jussi joutui anomaan rakennusluvut ja siirtämään kesämökkinsä maalle.

Kotikylässäni Kuuksenvaarassa oli lapsuudessa vain muutamia autoja. Opettajallamme oli auto, joka ei pakkasella käynnistynyt. Saimme talvisin koulupäivän päätteeksi voimistelutunnin, kun työnsimme opettajan autoa käyntiin. Koulu sijaitsi mäellä, josta työnsimme auton mäkeä alaspäin. Joskus auto ei käynnistynytkään ensimmäisellä työnnöllä, joten jouduimme työntämään auton takaisin mäen päälle. Siinä lapsien voimat ja hermot olivat kovalla koetuksella. Kylän kauppialla ja taksimiehellä oli myös autot. Kylässä oli tukki-auto Kainulaisilla ja myöhemmin Kuivalaisen Mauno hankki lava-auton. Muilla kylämme asukkailla ei ollut autoja. Kyläkaupan pihassa oli pakasta näreestä tehty hevospuomi, johon kaupalle ja postinhakuun tulleet kyläläiset sitoivat hevonsensa kiinni. Postiauton tuttu pärinä sähköisti kaupan pihassa olleiden kyläläisten mielet ja postiauton kaartaessa kaupan pihaan, ihmiset alkoivat tungeksia postinjakajana toimineen kauppi-

aan ympärille. Posti jaettiin huutamalla postipaketissa, postikortissa tai lehdessä olleen henkilön nimi. Jos henkilöä ei löytynyt paikan päältä, se jätettiin kaupan sisällä olevalle pöydälle odottamaan noutamista. Vuosi 1961 oli sateinen ja syys-talvella sudet alkoivat liikkua talojen pihalla. Susia alettiin metsästää joukolla ja pian kaupan pihassa kellotteli parhaimmillaan 4 – 5 sudenraatoa joita tutkiskelimme postinhakumatalla. Joulukuun 1961 oli lähes lumeton. 1960-luvun alussa Ilo-mantsissa asui yli 14 000 henkeä. Nyt asukasluku on painunut alle 6 000 asukkaan. Nykyisen hallituksen tavoitteena on vähentää kuntien määrää alle puoleen nykyisestäään. Ilo-mantsin kunnalle asia on kohtalon asia. Kuntamme vaakunassa on kohtalon kannel, joka taitaa soittaa viimeisiä säveliä itsenäisen kuntamme kohdalla.

Ukkospilvet Runopirtin ja Ilo-mantsin yllä

Kuntaamme on saanut vuoden aikana hyviä ja huonoja uutisia. Kunnanisien mielestä kultakaivos tuo rahaa kuntaamme reppukaupalla, itse olen toista mieltä. Kultakaivoksen toiminnan aikana saattaa olla työtä muutamille kuntalaisille, mutta kaivoksen loppuessa kullankaivuun jätteet ja myrkyt pilaavat ympäristöämme vuosikymmenien ajan. Tänä vuonna entiseen Kolmisen halliin on saatu kalanviljelylaitos, josta tuskin kuntamme saa muuta kuin järviä pilaavat jätevedet. Pääskynpesän rakennukset meinattiin ostaa kunnalle, siinä onnistumatta. Aika näyttää, pystyykö yritys pystyssä, sillä Kuntoutuslalla on viime vuosien aikana käynyt epävakaiset tuulet. Ammattikoulutus lakkasi Ilo-mantsissa muutamia vuosia sitten ja nyt on uhkana toisen asteen koulutuksen loppu-

minen kokonaan. Pienten lukioiden lisärahoitus loppuu hallituksen päätösten mukaan, joten Ilo-mantsin lukion kohtalo puhuttaa kuntalaisia. Kuu-luuko Ilo-mantsiin sitten mitään hyvää? Työpaikkojen suhteen Ilo-mantsi ei ole omavarainen. Itse olen bendelöinyt yli kymmenen vuotta kuntamme ulkopuolelle töihin, ensin Kiteelle neljä vuotta. Nyt on menossa kahdeksas vuosi bendelöidä Joensuuhun. Omalta kohdalta asumispaikka on ollut väärässä paikassa työpaikkoihin nähden. Ajan vuosittain n. 35 000 km autolla ja autoni kuluttaa polttoainetta työmatkoilla noin 2000 litraa. Tänä syksynä aloin käydä naapurimaassa bensan ostossa, kun menovesi on siellä puolet halvempaa suomeen verrattuna. Asuinpaikkana Ilo-mantsi on kuitenkin pääosin parempi kuin Joensuu. Kotiovelta pääsee suoraan kuntoilemaan metsään tai kylätielle. Kylämme asukkaista pääosa on mukavaa sakkia, yhtä poikkeustapausta lukuun ottamatta.

Ilo-mantsissa voi harrastaa metsästystä, marjastusta ja kalastusta. Maisemat ovat ulkopuolisista katsottuna hyviä. Meille vakituksille asukkaille maisemat eivät välttämättä ole normaalia parempia. On paljon aukkohakkualueita, pajujen täyttämiä vanhoja peltoja ja joitakin huonokuntoisia taloja. Venäjällä matkatessani olen ajatellut, että maisemat täällä ovat todella kauniita. Saamme olla ylpeitä asuinkunnastamme ainakin muutaman vuoden ajan, kunnes kohtalonamme on yhdistyvä työssäkäyntialueen suureen kuntaan.

Parppeinvaaran aitat kesällä 2011

Sielunmaisema

Ensio Kettunen

Mitä sinulle kuuluu? Tämän kysymyksen olemme itse kukin saaneet kuulla useaan otteeseen elämämme aikana. Vastauksena sanomme usein lakonisesti ”Hyvää” tarkoittamatta sillä yhtään mitään. Toiset alkavat kysymyksen kuultuaan kertoa omista sairauksista ja ongelmista, naapureiden tekemisistä ja tekemättä jättämisistä. Jotkut ajattelevat, etteivät omat asiat ja kuulumiset kuulu muille. Mikä on sinun sielunmaisemas? Kysymys asettaa kuulijan miettimään tarkemmin, mitä vastata kysymykseen.

Kirjoittaja Voinsalmen tilan rannalla 2010

Matts Kettu, sukumme esi-isän sielunmaisema oli Rantasalmen Voinsalmen kylässä. Hän muutti Iloantaan Koitereen pohjoisrannalle, Larinlahteen 1680-luvun alussa, v. 1685 Kivilahden Kuoralahteen. Vuonna 1696 hän on muuttanut Kuolismaan Mativaaraan. Maisemat Iloantaan Koitereella ja Kuolismaassa ovat samantapaisia kuin Rantasalmella. Pellot olivat pienempiä, mutta vesistö oli lähellä. Rantasalmella olleet rantakalliot puuttuvat Iloantaan Koitereen sielunmaisemasta. Matts Kettu synnyinseudun sielunmaisema: Kallioinen, harmaa ranta, kylän vieressä oleva Repomäen louhikkoinen ja korkea vuori, jonka rinteillä kasvoivat käppyräiset petäjät, joita laskeva aurinko on värjännyt iltaisin kultaisiksi. Vuoren juurella on varjoisa vanha metsä, josta usva on levinnyt iltaisin lahden pohjukkaan ja rantaniityille

le harmaan valkoiseksi peitoksi. Aamulla lahden takaa idästä nouseva aurinko on ajanut aamutuulen kanssa yön usvan pois rannoilta ja rantaniityiltä. Uusi päivä kuivaa yöllisen usvan tuomat vesihelmet viljankorsilta, vilja kypsyy vienossa kesä-tuulella.

Minun sielunmaisemaan kuuluvat vähän samantapaiset asiat kuin esi-isälläni Matilla. Tässä minun iässäni sielunmaisemaan kuuluvat mökki, järvi, sauna ja iltaurinko. Ulkoisten puitteiden lisäksi siihen kuuluu koivunlehtien ja rantasaunan tuoksut. Kaipaen sielunmaisemaani luonnollisesti hiljaisuutta, jonka saa rikkoa järven laineiden hiljainen liplatus ratakivikkoa vasten, lokiien kaukainen kiljunta ja silloin tällöin kuuluva kuikan kutsuhuuto. Jossakin elämänvaiheessa sielunmaisemani oli toisenlainen. Sielunmaisema muuttuu ajan mukana, ihmisen vanhetessa ja elämäntilanteen karmuudessa. Sairaudet, stressi ja elämäntilanteet muokkaavat myös meidän sielunmaisemaamme. Joskus talvi-iltaisin ajattelen omaa sielunmaisemaani ja saan kosketuksen sielunmaisemani kesään. Edesmennyt kesä oli lämmin, kuiva ja valoisa. Kesän marjasato oli runsas ja hyvänlaatuinen. Syksyn tulo viipyi ja saimme nauttia pitkälle syyskuun puolelle kesän lämpöä. Syksy oli pitkä ja kostea. Lämpimät kesäyöt ja kuumat päivät toivat mieleen välimeren rannalla tai Canarialla vietetyt viikot vuosien varrella. Syyslomalla kävimme vaimon kanssa Kuusamosa, emme kaivanneet etelän lämpöön. Olimme saaneet nauttia hyvistä ja kauniista ilmoista täällä

kotimaassa. Joskus olen miettinyt miten erilaiset meidän ihmisten sielunmaisemat ovat. Toisilla meistä ei ole varaa omaan kotiin, kesämökkiin, lomamatkoihin eikä muuhunkaan meidän keski-
vertoisten ihmisten menoihin. On puutetta kaikesta. Ei ole varaa edes jokapäiväiseen ruokaan, saatikka huvituksiin.

Sain elää lapsuuden pienessä maatalossa, jossa oli kaikkea puutetta. Vaatteeni olivat vahoja ja risoja. Vaatteet pidettiin loppuun saakka ja usein isojen veljien vaatteet saivat kelvata nuoremmille. Muistan erään tilanteen koulussa, kun eräs tyttö katsoi minuun pitkään ja sanoi ”miten sinä voit olla tuollaisissa rääsissä koulussa”. Sanat tekivät silloin kipeää murrosikäisen nuoren sieluun. Emme saaneet taskurahoja vanhemmilta, mutta keräsimme marjoja ja käpyjä pienestä pitäen, saadaksemme edes hiukan omaa rahaa. Silloiset lapsuuden ja nuoruuden sielunmaisemani olivat erilaiset verrattuna nykyiseen sielunmaisemaani. Olot suomessa ovat muuttuneet niistä ajoista ratkaisevasti. Sosiaalitoimi avustaa nykyään avun tarpeessa olevia. Työttömät saavat ansiosidonnaista päivärahaa, työmarkkinatukea, työttömyyseläkettä tai muita yhteiskunnan tukiaisia. Iän karttuessa aletaan maksaa vanhuseläkettä, jolla tullaan toimeen paremmin kuin ennen pelkällä kansaneläkkeellä.

Onko kaikilla suomalaisilla elinolot parantunut entisiin aikoihin verrattuna? Tunnen muutamia ihmisiä, joilla ei mene hyvin. Osalla heistä syynä heikkoon taloustilanteeseen on kuningas alkoholi, osalla joku muu syy. Alkoholistille ei voi antaa rahaa, sillä kaikki rahat menevät alkoholijuomiin. Mitenkä autamme ihmistä, jolla on muusta syys-

tä, kuin alkoholista johtuva köyhyys? Muistan omasta lapsuudesta ajanjakson, kun saimme syksyisin ennen joulua joulupaketteja, jossa oli vanhoja vaatteita ja ruokatarvikkeita. Osa vaatteista ei sopinut kenenkään, joten ne heitimme menemään. Usein paketin lähettäjät olivat vanhoja ihmisiä, joten lapsille ja nuorille sopivia vaatteita ei löytynyt paketeista. Ruokatarvikkeet olivat hyvä lisä ruokavalioomme. Pakettien lähettäjillä oli kuitenkin hyvä tarkoitus olla edistämässä meidän elinolojamme parempaan suuntaan. Nykyään ihmiset ovat muuttuneet entistä enemmän itsekämmiksi. Naapuriapu on harvinaisempaa kuin ennen. Mielestäni toisten ihmisten auttaminen on lähdeittävä ihmisestä itsestä, kukin meistä saa luvan toimia omantuntonsa mukaan. Auttaja saa aina hyvän mielen ja autettava saa apua oman arjen pyörittämiseen.

Miten ihminen voi olla edesauttamassa omaa hyvinvointiaan? Itse muista lapsuudesta ja nuoruudesta sen, että perheen pienet tulot ajoivat minut koulunpenkille ja aikuisiässä samantapainen tunne ajaa minua yhä uudelleen ja uudelleen yrittämään elämässä eteenpäin. Onneksi ikä on tuonut muutosta elämään. Toiminnot ovat alkaneet hidastua, vaikka joskus läheiset joutuvat vieläkin toppuuttelemaan menohalujani. Sielunmaisemani on vuosien saatossa ollut moninainen. Se on ollut muutoksen ja uudistumisen kourissa useaan otteeseen ja se muuttuu edelleen.

